

TÜRKİYE ESNAF VE SANATKARLARI KONFEDERASYONU AR-GE MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : 54826179-170-27/27
Konu : Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi
Taslaklarına İlişkin Görüş Talebi

21.02.2022

BİRLİKLERE 2022/27 SAYILI GENELGE

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından Konfederasyonumuza gönderilen yazıda; ülkemizde zorunlu depozito uygulamasına geçişin 2872 sayılı Çevre Kanunu ile düzenlendiği, bu kapsamda ulusal ölçekte Zorunlu Depozito Yönetim Sisteminin kurulması ve işletilmesine yönelik genel ilke ve esasları belirleyerek sürdürülebilir bir sistem oluşturulması amacıyla Türkiye Çevre Ajansı kurularak çalışmalara başlanıldığı belirtilmektedir.

Bu çerçevede zorunlu depozito yönetim sisteminin genel ilkelerine ilişkin esaslar ile kapsamına ve kapsama alınan ambalajların sağlaması gereken kriterlere ilişkin esasları belirlemek amacıyla Bakanlıkça hazırlanan taslak düzenlemeler yazımız ek-1, ek-2 ve ek-3'ünde yer almaktadır. Zorunlu depozito yönetim sisteminin kapsamı, içeriği ve uygulamalarına yönelik hazırlanan bilgi notu da yazımız ek-4'ünde ayrıca sunulmaktadır.

Bilgilerinizi ve taslaklara ilişkin görüşlerinizin ek-5'te verilen tabloya işlenmek sureti ile 25/2/2022 tarihine yazı ile Konfederasyonumuza, elektronik ortamda bercan@tesk.org.tr adresine gönderilmesi hususunda gereğini rica ederiz.

 e-imzalıdır

Sinan ÖZKAN
Genel Sekreter

 e-imzalıdır

M.Burhan AKSAK
Genel Başkan Vekili

- EKLER:**
1. Taslak Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi Genel İlkelerine İlişkin Usul ve Esaslar (5 sayfa).pdf
 2. Taslak Zorunlu Depozito Yönetim Sisteminin Kapsamına İlişkin Usul ve Esaslar (8 sayfa).pdf
 3. Taslak Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi Kapsamındaki Ambalajların Sağlaması Gereken Kriterlere İlişkin Usul ve Esaslar (7 sayfa).pdf
 4. Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi Bilgi Notu (10 sayfa).pdf
 5. Görüş İşleme Tablosu (3 sayfa).pdf

DAĞITIM:

Gereği İçin:

T.Bakkallar ve Bayiler Esnaf ve Sanatkarları Federasyonu
T.Kahveciler, Kiraathanciler, Büfeciler Federasyonu

TESK; Avrupa Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler ve Sanatkarlar Birliği (UEAPME-Brüksel - Belçika) Uluslararası Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler ve Sanatkarlar Birliği (IACME-Cenevre-İsviçre), üyesidir. Türkiye Araştırma ve İş Dünyası Kuruluşları Kamu - Özel Kesim Ortaklığı Brüksel Ofisi (TURBO-ppp) kurucularındandır.

CONFEDERATION OF TURKISH CRAFTSMEN AND TRADESMEN • KONFÖDERATION DES TÜRKISCHEN HANDWERKS UND KLEINGEWERBES • CONFÉDÉRATION DES ARTISANS ET DES COMMERÇANTS DE TURQUIE

Tunus Caddesi No: 4 06680 Bakanlıklar/ANKARA info@tesk.org.tr www.tesk.org.tr tesk.evrak@hs01.kep.tr
Tel: 0312 418 32 69 Faks: 0312 425 75 26 Bilgi İçin: bercan@tesk.org.tr

b90d9583a9ff48aa993087d93d6dea2c

FEDERASYONLAR
Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu
Türkiye Bakkallar ve Bayiler Federasyonu
Türkiye Madeni Eşya Sanatkarları Federasyonu
Türkiye Ağaç İşleri Esnaf ve Sanatkarları Federasyonu
Türkiye Kahveciler, Kiraathanciler, Büfeciler Federasyonu
Türkiye Elektrik, Elektronik ve Benzerleri Teknisyenleri Esnaf ve Sanatkarları Federasyonu
Türkiye Terziler, Konfeksiyoncular ve Giyim Sanatkarları Federasyonu
Türkiye Berberler ve Kuaförler Federasyonu
Türkiye Berberler ve Kuaförler Federasyonu
Türkiye Lokantacılar, Kebapçılar, Pastacılar ve Tatlıcılar Federasyonu
Türkiye Umum Ayakkabıcılar Federasyonu
Türkiye Firinciler Federasyonu
Türkiye Kasaplar, Besiciler Et ve Et Ürünleri Esnaf ve Sanatkarları Federasyonu
Türkiye Sebzeciler, Meyveciler Seyyar Pazaracılar Esnaf ve Sanatkarları Federasyonu
ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİKLERİ
●Adana ● Adıyaman ● Afyon ● Ağrı ● Amasya
●Ankara ● Antalya ● Aydın ● Balıkesir ● Bilecik ● Bingöl
●Bitlis ● Bolu ● Burdur ● Bursa
●Çanakkale ● Çankırı ● Çorum
●Denizli ● Diyarbakır ● Edirne
●Elazığ ● Erzincan ● Erzurum
●Eskişehir ● Gaziantep
●Giresun ● Gümüşhane
●Hakkari ● Hatay ● Isparta
●İcel ● İstanbul ● İstanbul (Bil. Mad. Eşya) ● İzmir
●Kars ● Kastamonu ● Kayseri
●Kırklareli ● Kırşehir ● Kocaeli
●Konya ● Kütahya ● Malatya
●Manisa ● K. Maraş ● Mardin
●Giresun ● Gümüşhane
●Hakkari ● Hatay ● Isparta
●İcel ● İstanbul ● İstanbul (Bil. Mad. Eşya) ● İzmir
●Kars ● Kastamonu ● Kayseri
●Kırklareli ● Kırşehir ● Kocaeli
●Konya ● Kütahya ● Malatya
●Manisa ● K. Maraş ● Mardin
●Muğla ● Muş ● Nevşehir
●Niğde ● Ordu ● Rize ● Sakarya
●Samsun ● Siirt ● Sinop ● Sivas
●Tekirdağ ● Tokat ● Trabzon
●Tunceli ● Şanlıurfa ● Uşak
●Van ● Yozgat ● Zonguldak
●Aksaray ● Bayburt ● Karaman
●Kırkkale ● Batman ● Şırnak
●Bartın ● Ardahan ● Iğdır
●Yalova ● Karabük ● Kilis
●Osmaniye ● Düzce

TESK, yöneticileri en alt birimden itibaren yargı gözetiminde yapılan demokratik seçimlerle işbaşına gelen bağımsız 13 mesleki Federasyon, 82 Birlik, 3008 Oda, 491 meslek dâhilce ülke düzeyinde ve yaklaşık iki milyon üyeye sahip en büyük sivil toplum kuruluşudur.

T.Lokantacılar, Kebapçılar, Pastacılar ve Tatlıcılar Federasyonu

ZORUNLU DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİ GENEL İLKELERİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Ajans, Bakanlık tarafından belirlenen politika ve stratejiler doğrultusunda depozito sistem yöneticisi olarak depozito yönetim sisteminin kurulması ve işletilmesine ilişkin esasları düzenlemekle görevli ve yetkilidir.

Bu düzenleme ile, zorunlu depozito yönetim sistemine ilişkin genel ilke ve esaslar belirlenmektedir.

2. BÖLÜM

TANIMLAR

(1) Bu düzenleme metninde geçen;

- a) Ajans: 24/12/2020 tarihli 7261 sayılı Kanun ile kurulan Türkiye Çevre Ajansını,
- b) Ambalaj: Hammaddeden işlenmiş ürüne kadar, herhangi bir eşya veya malzemenin üreticiden kullanıcıya veya tüketiciye ulaştırılması aşamasında, taşınması, korunması, saklanması ve satışa sunulması için kullanılan ve bileşenleri dâhil tüm malzemeleri,
- c) Bakanlık: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığını,
- ç) Depozito Bilgi Sistemi: Zorunlu depozito yönetim sistemi kapsamındaki depozito uygulamalarına ilişkin bildirimlerin ve veri akışının gerçekleştirileceği, depozito yönetim sistemi dahilindeki tüm sürecin takip ve kontrolünün sağlanacağı yazılım sistemini,
- d) Depozito ücreti: Ürün bedelinden ayrı tutulmak üzere ambalaja yönelik olarak Bakanlıkça belirlenmiş olan ve ambalajlı ürünün piyasada yer alması sürecinde alınıp iade edilen sabit bedeli,
- e) Depozito Yönetim Sistemi: Belirli bir depozito ücreti alınarak piyasaya sürülen ürünlerin tüketimleri/kullanımları sonrasında ambalajlarının iade alınarak depozito ücretinin geri ödenmesine dayalı sistemi,
- f) Doğrulama: Optik okuyucular ile ambalajlar üzerindeki barkod bilgilerinin ambalajlara yönelik görsel ve fiziksel özellikler ile karşılaştırılarak eşleştirilmesi sureti ile ambalajlara ait verilerin uygunluğunun/uyumluluğunun teyit edilmesini,
- g) Doğrulama Tesisi: Ajans tarafından belirlenen kriterlere uygun olarak kurulmuş olan sayma-arındırma işlemlerinin yapıldığı, Ajans tarafından yetki verilmiş işletmeleri,
- ğ) İade Noktası/Merkezi: Nihai kullanıcı/tüketicilere ait olan ve üzerinde depozito ücreti taşıyan boş ambalajların iade edilerek depozito ücretinin talep edildiği otomatik veya manuel olarak işletilen ve Ajans tarafından onaylanmış merkezleri,
- h) Otomat (Depozito iade makinesi): Ajans veya Ajansın bu konuda yetki verdiği kurum/kuruluşlar tarafından lisanslandırılan, ambalaja ait görsel ve fiziki bilgiler üretmek barkod bilgileri ile eşleştirme ve karşılaştırma yapabilen ve yaptığı tüm işlemlere ait verileri elektronik ortamda saklayabilen, paylaşabilen ve yapılan işlemi belgeleyebilen ekipmanı,
- ı) Özel mürekkep: Sistem kapsamındaki farklı etiket yüzeylerine veya ambalajın üzerine doğrudan uygulanabilir özellikte, depozito logosunun basımında kullanılacak,

sahteciliğin ve sistemin aldatılmasının zorlaştırılması için belirli doğrulama kriterlerine sahip olan Ajans tarafından onaylanmış baskı mürekkebinin,

i) Piyasaya arz/sürme: Ürünlerin tedarik, dağıtım veya kullanım amacıyla bedelli veya bedelsiz olarak piyasada yer alması için yapılan faaliyeti,

j) Piyasaya süren: 27/11/2014 tarihli ve 29188 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği kapsamındaki mesafeli sözleşmeler ile yapılan satışlar da dâhil olmak üzere, satış yöntemine bağlı olmaksızın zorunlu depozito yönetim sistemi kapsamındaki ürünlerini piyasaya arz edenleri, üreticisi tarafından doğrudan piyasaya arz edilmeyen ürünler ile ürün ambalajı üzerinde adını ve/veya ticari markasını kullanarak piyasaya arz eden gerçek veya tüzel kişileri, ürünlerin üreticilerinin Türkiye dışında olması halinde ise bu üreticiler tarafından yetkilendirilen temsilciyi ve/veya ithalatçiyı,

k) Satış noktası: Elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere, toptan ve/veya perakende olarak mal veya ürün teslimini yapan mağaza, market ve benzeri satış yerlerini,

l) Tescil: Depozito uygulamaları kapsamındaki ambalajlar dahil sistem içerisinde rol alacak doğrulama ekipman ve tesisleri, iade noktaları/merkezleri ile taraflara ait araç ve ekipmanların Ajanstan izin/onay/yetki alarak sisteme kayıt edilmesini,

m) Ürün: Zorunlu depozito yönetim sistemi kapsamına alınan ambalajlarla tüketici ve/veya kullanıcılara iletilen, sistem kapsamındaki içecek/gıda/eşya/malzemeyi, ifade eder.

3. BÖLÜM

GENEL İLKE VE ESASLAR

(1) Zorunlu depozito yönetim sistemine tabi tutulan ambalajların tüm bileşenleri ile birlikte çevresel açıdan belirli ölçütlere, temel şart ve özelliklere sahip olarak üretilmeleri ve piyasaya sürülmelerinin sağlanması esastır. Bu ambalajların Bakanlıkça belirlenen asgari şartları sağlamaları zorunlu olup barkod özellikleri ve kullanımları da dahil olmak üzere tüm işaretleme ve etiketlemeler için Ajans tarafından belirlenen şartların da ayrıca sağlanması zorunludur. Ajans tarafından bu hususun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ayrıca hazırlanarak yayımlanır ve gerektiğinde ilave tedbir ve düzenlemelerde de bulunulabilir.

(2) Depozito yönetim sisteminin kurulması, işletilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik maliyetlerin karşılanmasında piyasaya ambalajlı içecek arz eden işletmelerin temsiliyet payları ile orantılı olarak asli sorumluluğu bulunmakla birlikte, ambalajlı içecekleri tüketicilere/kullanıcılara bedelli ve/veya bedelsiz olarak ileten/sunan/teslim eden tarafların da sorumlulukları mevcuttur. Sisteme ilişkin mali sorumlulukların belirlenmesi ve taraflara dağılımı ile ilgili hususlar Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği ile yapılan düzenlemelere uygun olarak Ajans tarafından yayımlanan usul ve esaslar ile ayrıca belirlenir.

(3) Depozito yönetim sistemi kapsamında toplanan boş ambalajların doğrulanması sonrasında öncelikle geri kazanım amacı ile çevre lisanslı atık işleme tesislerinde işlenmesi esastır. Depozitolu boş ambalajların iade alınmasında, biriktirilmesinde, toplanmasında, taşınmasında ve atık olarak işlenmesi faaliyetlerinde bulunan tüm taraflarca kirlilik ve kontaminasyonu önlemeye yönelik gerekli tedbirlerin alınması zorunludur.

(4) Depozito yönetim sistemi kapsamındaki ürünleri bu sistem kapsamındaki ambalajlar ile piyasaya arz edecek piyasaya sürenlerin öncelikle Depozito Bilgi Sistemine kayıt olmaları ve bu ambalajları için onay almaları zorunludur. Depozito Bilgi Sistemine kaydı yapılmış ancak

tescil edilmemiş ambalajlı ürünler piyasaya arz edilemez, tüketicilere/kullanıcılara bedelli ve/veya bedelsiz olarak verilemez/satılamaz, dağıtılamaz. Depozitolu ambalajların etiketlerini üretenlerin veya ürün etiket bilgilerini ambalaj üzerine doğrudan işleyerek üretim yapan firmaların ise depozito logosu için kullanacakları özel mürekkep dahil sistem kapsamında gösterecekleri faaliyetleri için Depozito Bilgi Sistemine kayıt olarak Ajans tarafından belirlenen kriterler çerçevesinde hareket etmeleri zorunludur.

(5) Depozito Yönetim Sistemi kapsamındaki ambalajlı ürünlerin depozito ücreti tahsil edilmek sureti ile piyasaya arz edilmesi zorunlu olup piyasaya sürenlerce piyasaya arzın gerçekleşmesi anında ambalajlı ürünleri teslim alanlardan depozito ücretinin tahsil edilmesi zorunludur. Piyasaya sürenlerin, depozito ücretini Bakanlıkça belirlenen süre içerisinde Ajans hesabına aktarmaları gerekmektedir.

(6) Depozito yönetim sistemine dahil edilmiş ürünler için Bakanlıkça belirlenecek depozito ücretinin uygulanması esas olup bu ücret herhangi bir gerekçeyle farklılaştırılarak uygulanamaz. Depozito ücretinin iadesinde söz konusu ürün için Ajansın piyasaya sürenlerden tahsil ettiği depozito ücreti esas alınır.

(7) Depozito yönetim sistemi kapsamındaki ürünlerin ilk defa piyasada yer almasına yönelik teslimlerden nihai kullanıcı/tüketicieye verilmesini de içeren devir/teslimlere kadar olan tüm süreçte, depozito ücretinin ilgili devir/teslim belgelerinde gösterilmesi zorunludur. Tüketim/kullanım sonucu oluşan boş ambalajların nihai tüketici/kullanıcılardan geri alınmasından doğrulama tesislerine teslim edilmesini de içeren tüm iade işlemleri için ise depozito ücretine ilişkin yapılan ödemelerin gösterildiği depozito ücreti iade belgesinin düzenlenmesi zorunludur.

(8) Zorunlu depozito yönetim sistemine tabi ambalajlı ürünlere ilişkin kâr amacı güdülmeksizin Bakanlıkça belirlenen depozito ücreti; bu ambalajları depozito ücreti ödeyerek alanlar için bir alacak, depozitolu ambalajı depozito ücreti tahsil ederek verenler için ise borç niteliği taşır.

(9) Zorunlu depozito yönetim sistemine tabi ambalajlı ürünlerin tüketicilerince/kullanıcılarınca depozitolu boş ambalajların diğer atık ve artıklar ile karıştırılmadan iade noktalarına/merkezlerine iletilmesinin sağlanması esastır.

(10) Zorunlu depozito yönetim sistemi kapsamındaki ambalajlı ürünleri tüketicilere/kullanıcılara sunan satış noktalarının tüketici/kullanıcılarca getirilen depozitolu boş ambalajların geri alınması konusunda hizmet vermeleri zorunludur. Satış noktaları haricindeki diğer tüm yetkili iade noktaları/merkezleri için de aynı zorunluluklar geçerlidir. Alkollü içecek satışı yapılmayan satış noktalarınca alkollü içecek ambalajlarının geri alınmasından imtina edilebilir.

(11) Zorunlu depozito yönetim sistemine tabi ambalajlı ürünlerin ambalajından ayrı olarak doğrudan kullanıma sunulduğu restoran, kafeterya, otel/motel/hotel, limanlar/terminaller ve benzeri özel pazarlama alanları depozitolu ambalajların mülkiyetine sahiptirler. Bu alanlarda, doğrudan ambalajlı olarak verilen ürünler için ise 7'nci fıkrada yer alan hükümlere uyulması zorunlu olup ambalajlara ait depozito ücreti de tüketici/kullanıcıların mülkiyetine geçer.

(12) Depozitolu boş ambalajların sisteme dâhil olup olmadığına ilişkin tespitlerin ambalaj üzerinde yer alan barkod bilgileri verisi ile diğer görsel ve fiziksel eşleştirme verileri üzerinden yapılması esas olup bu verilerin uyuşmadığı durumlarda depozito ücreti ödemesi/tahsili yapılmaz ve bu ambalajlar ayrıştırılarak sistem dışına çıkarılır.

(13) Depozitolu olarak piyasaya arz edilen ambalajların, piyasaya arz edildiği şekliyle, ambalaja bütünleşik olan tüm bileşenleri (kapak, etiket, vb.) ile birlikte iade edilmesi/iade alınması esastır. Görsel eşleştirme şartlarını etkilememesi şartıyla sisteme ilişkin etiket ve

barkod hariç bu ambalajlara bütünleşik bileşenlerin eksik olması söz konusu ambalajların iade edilmesine/alınmasına ve sistemin işleyişine engel teşkil etmez

(14) Depozito ücretinin tahsili ve iade talepleri ambalajların Ajans tarafından belirlenen asgari yapısal formunu koruması, barkod ve etiketleri ile birlikte teslim edilmesi durumunda yapılabilir. Piyasaya sürülme aşamasındaki tedarik sürecinde yapılan geri teslimler ve/veya piyasadan çekilen/toplatılan ambalajlı ürünlere yönelik depozito ücreti iade talepleri sadece piyasaya sürenler tarafından sadece Ajansa yapılabilir.

(15) Piyasaya sürülmüş depozitolu ambalajlı ürünlerin piyasadan geri çekilmesi/çektirilmesine ilişkin durumlar için düzenlenen belgelerde depozito ücreti de gösterilmek sureti ile işlem tesis edilir. Bu şekilde piyasadan ürünlerini geri çeken piyasaya süren işletmelerin Ajansa ilettiği depozito ücretinin iadesi talebi Ajans tarafından değerlendirilerek doğrulanır ve öncelikle mahsuplaşma ilkesi çerçevesinde işlem tesis edilir.

(16) Depozitolu boş ambalajların yetki almış iade noktalarına/merkezlerine verilmesi esas olup bu ambalajların depozito ücreti tamamen ve/veya kısmen, aynı ve/veya nakdi olarak talep edilebilir, şartlı veya şartsız, kısmen veya tamamen bağışlanabilir. Depozitolu ambalajların iade noktalarına/merkezlerine iletilmek üzere diğer kişi/kurumlara bağışlanması dâhil verilmesi gönüllülük esasına ve özel hukuk ilişkilerine bağlıdır.

(17) İade noktalarında/merkezlerinde ambalajların geri alınması işlemlerinde yapılacak kontroller manuel veya otomatik makinalar ile yapılabilir. İade noktalarınca/merkezlerince, tüketiciler/kullanıcılarca getirilen ve Ajans tarafından belirlenen kriterleri sağlayan tüm depozitolu boş ambalajların geri alınması ve depozito ücretinin iade edilmesi ile bu ambalajların Ajans tarafından yetki verilen doğrulama tesislerine ve/veya geri kazanım tesislerine verilmesi yönünde işlem tesis edilmesi zorunludur. İade noktalarının/merkezlerinin kurulması ve işletilmesine ilişkin usul ve esaslar Ajans tarafından ayrıca belirlenerek yayımlanır.

(18) İade noktalarınca/merkezlerince tüketicilerden/kullanıcılardan geri alınan depozitolu boş ambalajlara ait depozito ücretinin söz konusu merkezler tarafından bu ambalajları iade edenlere ödenmesi sağlanır. İade noktalarında/merkezlerinde yapılacak ödemeler nakit ve/veya ambalajı iade edenin kabul edeceği bir başka yöntem ile yapılabilir. Geri alınan ambalajların 12'nci fıkrada yer alan hüküm çerçevesinde sisteme dahil olduğunun doğrulanması durumunda bu ambalajlara ait depozito ücreti Ajans tarafından tamamen ve/veya kısmen, aynı ve/veya nakdi olarak talep edilebilir, şartlı veya şartsız, kısmen veya tamamen bağışlanabilir.

(19) Ajans uhdesindeki depozito ücreti sadece Doğrulama Tesisleri ve doğrulama özelliği bulunan otomatlar tarafından, bu ambalajların doğrulanmasına ve depozito bilgi sisteminden kaydının silinmek sureti ile ambalaj üzerindeki mali taahhütten arındırılmasına müteakip olarak Ajans tarafından depozitolu boş ambalajın 12'nci fıkrada yer alan hüküm çerçevesinde sisteme dahil olduğunun doğrulanmadığı durumlar için ödemede bulunulmaz. Doğrulama Tesislerine ve/veya otomatlar üzerinden işleticisine ödenen depozito ücretine konu edilen ilgili ambalajların mülkiyeti Ajansa geçmiş olur.

(20) Ajans tarafından iade noktaları/merkezleri ile doğrulama tesislerinin performanslarının değerlendirilmesinde depozito bilgi sistemi kayıtları esas alınır. Bunlarla yapılacak sözleşme ve protokoller ile teşvik, yardım, hibe gibi destekler ile hizmet ücretleri için değerlendirme kriterleri Ajans tarafından ayrıca belirlenir.

(21) Zorunlu depozito yönetim sistemine tabi ambalajlar tüketiciler/kullanıcılardan alınmasından doğrulanarak ayrıştırılmasına kadar süreç içerisinde atık olarak değerlendirilmezler. Doğrulanarak ayrıştırılmış ambalajların doğrudan atık işleme tesislerine

geri kazanım amaçlı olarak gönderilmesi esastır.

(22) Depozito uygulaması kapsamındaki boş ambalajların tüketicilerden/kullanıcılardan geri alınması, biriktirilmesi, toplanması, taşınması, depolanması, sayılıp arındırılması /doğrulanması ve geri dönüştürülmelerinin sağlanması faaliyetlerinde bulunanların, faaliyetlerin eksiksiz olarak yerine getirilmesini teminat altına alacak taahhütte bulunması esastır.

(23) Piyasaya sürenler tarafından, depozito uygulamaları kapsamında tahsil edilen ve Ajansa ödemesi yapılan depozito ücretlerine ilişkin mali kayıtların tutulması zorunludur. Ajansa bildirilen depozitolu ambalaj verilerinin doğruluğu ve güvenilirliği piyasaya süren işletmelerin sorumluluğu ve teminatı altındadır. Bakanlık ve/veya Ajans bu verilerin doğrulanmasına yönelik ayrıca işlem tesis edebilir, ilave idari ve mali tedbirler belirleyebilir.

(24) Ajans tarafından, piyasaya sürenlerce bildirilen depozitolu ambalaj verileri ile doğrulama tesislerince bildirilen depozitolu boş ambalaj verilerinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi sonucunda oluşturulan performans göstergeleri doğrultusunda sistemin yönetimine ilişkin olarak ilave idari, mali ve teknik düzenlemelerde bulunulabilir, tedbirler alınabilir.

(25) Depozito yönetim sisteminde yer alan tüm taraflar, uygulamanın her aşamasında çevre ve insan sağlığını koruyacak gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Taraflar depozito yönetim sistemi kapsamındaki faaliyetleri için ilgili diğer mevzuat uyarınca almaları gereken her türlü izni almak zorundadırlar.

(26) Tehlikeli maddelerle kirlenmiş ambalajlar için 9 uncu fıkrada yer alan hüküm geçerlidir. Bu fıkraya konu ambalajların toplanması, taşınması ve yönetiminde ilgili atık yönetimi mevzuatı hükümleri uygulanır.

(27) İade noktalarında/merkezlerinde kullanılacak otomatik makinaların Ajans veya Ajansın bu konuda yetki verdiği kurum/kuruluşlar tarafından doğrulama özelliği teyit edilerek lisanslandırılmış olması durumunda; bu makinalarca uygun bulunan ambalajlar doğrulama tesislerinde doğrulanmış olarak kabul edilirler. Bu makinaların kriterleri ve lisanslandırılmalarına ilişkin usul ve esaslar Ajans tarafından ayrıca belirlenerek yayımlanır.

ZORUNLU DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİ KAPSAMINDAKİ AMBALAJLARIN SAĞLAMASI GEREKEN KRİTERLERE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Zorunlu depozito yönetim sistemi kapsamına alınan ambalajların sisteme dahil olabilmesi için bu ambalajlar belirli boyut ve şekil gereksinimlerini karşılamalı ve Türkiye Çevre Ajansı tarafından güvenilir bir şekilde “depozitolu ambalaj” olarak tanımlanabilir olmalıdır. Tanımlamalar bu düzenlemede belirtilen esaslar çerçevesinde, ambalajların/etiketin üzerindeki işaretlemeler ile ambalaj ve bileşenlerinin fiziksel/yapısal özelliklerine göre yapılacaktır.

Bu düzenleme ile, zorunlu depozito yönetim sistemi kapsamına alınan ambalajlar ile bu ambalajların veya etiketin üzerinde yer alacak işaretlemelerin ve barkodun sağlanması gerekli özellikler belirlenmiştir.

2. BÖLÜM

TANIM VE KISALTMALAR

(1) Bu düzenleme metninde geçen;

- a) Ajans: 24/12/2020 tarihli 7261 sayılı Kanun ile kurulan Türkiye Çevre Ajansı,
- b) Ambalaj: Hammaddeden işlenmiş ürüne kadar, herhangi bir eşya veya malzemenin üreticiden kullanıcıya veya tüketiciye ulaştırılması aşamasında, taşınması, korunması, saklanması ve satışa sunulması için kullanılan ve bileşenleri dâhil tüm malzemeleri,
- c) Barkod: Görsel ve sayısal şifreleme ile oluşturulmuş, özel ekipmanlar ile içeriğindeki bilgilere ulaşma imkânı veren özel işareti,
- ç) Depozito Yönetim Sistemi: Belirli bir depozito ücreti alınarak piyasaya sürülen ürünlerin tüketimleri/kullanımları sonrasında ambalajlarının iade alınarak depozito ücretinin geri ödenmesine dayalı sistemi,
- d) EAN barkodu: Bir ürünün GTIN'inin elektronik olarak tanımlanması için kullanılan sembolü,
- e) GTIN (Global Ticari Ürün Numarası): Bir GTIN ön ekinden (ülke kodu), şirket referans numarasından, ürün referans numarasından ve her bir ögeyi tanımlamak için bir kontrol basamağından oluşan 8-13 basamaklı bir sayıyı,
- f) Özel mürekkep: Sistem kapsamındaki farklı etiket yüzeylerine veya ambalajın üzerine doğrudan uygulanabilir özellikte, depozito logosunun basımında kullanılacak, sahteciliğin ve sistemin aldatılmasının zorlaştırılması için belirli doğrulama kriterlerine sahip olan Ajans tarafından onaylanmış baskı mürekkebinin,

ifade eder.

3. BÖLÜM

AMBALAJLAR ÜZERİNDEKİ İŞARETLEME/ETİKETLEME KRİTERLERİ

Depozito yönetim sistemine dahil bir ambalaj, üzerindeki veya etiketindeki işaretlemelemlerden tanınır. Düzenlemenin bu bölümünde depozito yönetim sistemi kapsamındaki işaretlemelemlerin çerçevesi çizilmiş olup depozito yönetim sistemine tabi bir ambalajda yapılacak işaretlemelemlerde bu çerçevede hareket edilmesi zorunludur.

Ambalajın üzerindeki veya etiketindeki işaretlemelemler aşağıdaki unsurlardan oluşur:

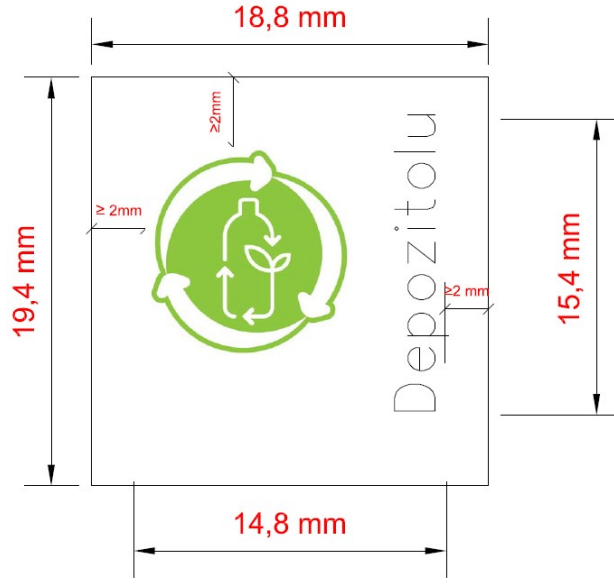
1. Ambalajın depozito yönetim sisteminin parçası olduğunu simgeleyen bir logo,
2. Ambalaj için ne kadar depozito ücretinin ödeneceğini belirten yazı ve /veya işaret,
3. Ambalajın depozitoya tabi olduğunu açıkça belirten “depozitolu” kelimesi

3.A Genel Kriterler

- (1) Ambalajları işaretlemlerken beyaz bir arka plan ile işaretlemlerin kendileri arasında yeterli kontrast olması sağlanır. Baskı profillendirilmeyecek, düz baskı olarak uygulanacaktır.
- (2) İşaretlemelemler ambalajın veya birincil etiketinin üzerine ve düz bir yüzeye doğrudan baskı ile yapılır.
- (3) İşaretlemelemler, soyulabilen bir etikete, çoklu ambalaja, hediye kutusuna veya nakliye ambalajı gibi depozito uygulamasına tabi olmayan ambalajlara yapıştırılmamalıdır.
- (4) Sisteme ait işaretlemlenin yapıldığı alanda depozito yönetim sistemine yönelik bu düzenlemede belirtilen işaretlemelemler dışında başka hiçbir yazı, rakam, figür vb. farklılık oluşturulmaz.
- (5) İşaretlemelemler için baskı toleransları Ajans tarafından ayrıca düzenlenebilir.
- (6) İşaretlemelemler, ambalaj dik konumdayken dikey duracak şekilde yapılmalıdır.

3.B Boyutlandırma ve Diğer Fiziksel Kriterler

- (1) Depozito işaretlemelemlerinin yer aldığı beyaz arka plan bölgesi 19,4 mm yüksekliğinde ve 18,8 mm genişliğinde olacaktır. Depozito işaretlemelemlerini çevreleyen beyaz arka plan bölgesinin dış kenarının depozito ve diğer işaretlemelemlere mesafesi en az 2 mm olmalıdır.
- (2) Depozito logosu, işaretlemleri ve metinler; Ajans tarafından belirlenen renkte, helvetica yuvarlak kalın yazı tipinde minimum 6 punto olacaktır. Depozito işaretlemelemlerinin toplam grafik görüntüsü 14,8 mm genişliğinde ve 15,4 mm yüksekliğinde olacaktır.
- (3) Depozito logosu 11 mm genişliğinde olacak; logo ile “Depozitolu” kelimesi arasındaki mesafe 3 mm olacaktır.
- (4) İşaretleme mümkün olduğunca üst ve alta göre ambalajın ortasına yerleştirilmelidir, ancak işaretleme bölgesinin üst kısmı ambalajın altından en fazla 180 mm, en az 50 mm uzakta olmalıdır.
- (5) Bu maddede belirtilen boyutlar ambalaj hacmi ve türüne göre ölçeklendirilebilir.

Şekil 1- Ambalaj/etiket üzerindeki işaretlemelere ilişkin **ÖRNEK** görünüm
(ambalaj hacmi ve türüne göre değişken)

3.C Depozito Logosu Baskı Kriterleri

- (1) Ambalajlar üzerinde yer alacak depozito logosu için kullanılacak baskı tekniği ile kullanılacak mürekkeplerin teknik özellikleri Türkiye Çevre Ajansı tarafından belirlenir.
- (2) Depozito logosunun basılabilmesi için Türkiye Çevre Ajansı tarafından yetkilendirme/lisanslama yapılabilir. Depozito logosu basımı için yetkilendirme/lisanslamaya ilişkin hususlar Ajans tarafından ayrıca belirlenir.
- (3) İthal ürünlerde ve herhangi bir nedenle etiket veya ambalaj üzerine depozito logosu uygulanmadığı durumlarda yapıştırma etiket kullanılabilir. Bu etiketler Ajans tarafından yetkilendirilmiş/lisanslandırılmış işletmeler tarafından üretilebilir ve bu etiketlerin üretimi için yetkilendirme/lisanslamaya ilişkin hususlar Ajans tarafından ayrıca belirlenir.
- (4) Depozito logosu kullanımında Türkiye Çevre Ajansı web sitesinde (<http://tuca.gov.tr/>) paylaşılan vektörel çizimlerin esas alınması gerekmektedir.

4. BÖLÜM

AMBALAJLARDA BARKOD KULLANIM KRİTERLERİ

Depozito yönetim sistemine dahil bir ambalajın sistem tarafından tanımlanabilmesi için gerekli esaslardan biri de sisteme uygun barkod kullanımınıdır. Düzenlemenin bu bölümünde depozito yönetim sistemine tabi ambalajlarda kullanılacak GTIN ve EAN barkodlarına yönelik kriterler belirlenmiş olup depozito yönetim sistemine dahil edilen ambalajların bu kriterleri sağlaması zorunludur.

4.A Genel Kriterler

- (1) İşaretlemenin bir parçasını oluşturan EAN barkodu ve GTIN, tüm işaretleme kategorileri için her zaman mevcut GS1 standartlarını karşılamalıdır.
- (2) Üretici ve ithalatçılar gerekli GTIN'i GS1 Türkiye'den alırlar. GS1 ambalajlara benzersiz (daha önce hiçbir üründe kullanılmamış ve sadece Türkiye depozito yönetim sistemi kapsamında kullanılacak) bir Türkiye EAN barkodu ve benzersiz bir Türkiye GTIN'i atar. Daha önce depozitosuz bir içecek ambalajı için kullanılmış olan bir barkod veya daha önce depozitoya tabii bir ambalaj için kullanılmış barkod bu sisteme dahil edilen depozitolu içecek ambalajı için kullanılamaz.
- (3) EAN barkodu ambalaja/etikete uygulanırken barkodun ışık bölgesinin boyutu için asgari GTIN-12 sisteminin gereksinimleri karşılanmalıdır.
- (4) EAN barkodu ve GTIN, soyulabilen bir etikete, çoklu ambalaja, hediye kutusuna veya nakliye ambalajı gibi depozito uygulamasına tabi olmayan ambalajlara yapıştırılmamalıdır.
- (5) EAN barkodu, EAN barkodundaki çubuklar ambalajın alt kısmına paralel (enlemsel) olacak şekilde ambalajın üzerine dikey olarak yerleştirilmelidir.
- (5) Barkod kullanımları için GS1 Türkiye tarafından yapılan düzenlemelere uyulması gerekmektedir.

4.B Boyutlandırma ve Diğer Fiziksel Kriterler

- (1) Barkodun konulduğu alanın arka plan renginde barkodun başına ve sonuna yeterince geniş bir açıklık bırakılmalıdır.
- (2) EAN barkodu, mümkün olduğu kadar, depozito işaretlemelelerinin hemen yakınına yerleştirilmelidir. EAN barkodunun üst kenarı, ambalajın altından 180 mm'den fazla yukarıda (ambalaj hacmi ve türüne göre değişken) olamaz. EAN barkodunun alt kenarı ile ambalajın alt kısmı arasında en az 50 mm (ambalaj hacmi ve türüne göre değişken) açıklık olması sağlanır.

Şekil 2- Ambalaj/etiket üzerindeki barkod yerleşimine ÖRNEKLER

5. BÖLÜM

AMBALAJLARIN FİZİKSEL/YAPISAL KRİTERLERİ

Depozito yönetim sistemine dahil bir ambalajın sistem tarafından tanımlanabilmesi için belirli fiziksel ve yapısal gereksinimleri karşılaması gereklidir. Düzenlemenin bu bölümünde ambalajın formu ve fiziksel özellikleri ile yapısal özelliklerine ilişkin çerçeve çizilmiş olup depozito yönetim sistemine tabi bir ambalajın bu özellikleri sağlaması gerekmektedir.

Bu bölümdeki “ambalajın formu ve fiziksel kriterleri” başlığı altında yer alan özelliklerin uygulamaya geçişle birlikte sağlanmış olması, “ambalajın yapısal kriterleri” başlığı altında yer alan özelliklerin ise uygulama geçiş tarihinden itibaren 3 yıl içerisinde sağlanması gereklidir. Zorunlu depozito yönetim sistemi kapsamındaki ürün ve ambalajlara ilişkin geçiş tarihleri, “Zorunlu Depozito Yönetim Sisteminin Kapsamına İlişkin Usul ve Esaslar” düzenlemesi çerçevesinde yürütülecektir.

5.A Ambalajın Formu ve Fiziksel Kriterleri

Depozito yönetim sistemine dahil bir ambalaj, oval/yuvarlak (yuvarlanabilir) şekilde olmalı; yuvarlanmayı engeller şekilde keskin köşelere sahip olmamalıdır.

Depozito yönetim sistemine dahil cam, PET ve alüminyum ambalajlar aşağıda belirtilen fiziksel özellikleri karşılamalıdır:

5.A.1 Cam ambalajlar

- (1) En geniş dış çapı, 50-120 mm arasında olmalıdır.
- (2) Ambalaj boyu (kapak dahil), 130-380 mm arasında olmalıdır.
- (3) Ambalaj ağırlığı $\leq 1,5$ kg. olmalıdır.

5.A.2 PET ambalajlar

- (1) En geniş dış çapı 50-120 mm arasında olmalıdır.
- (2) Ambalaj boyu (kapak dahil) 130-380 mm arasında olmalıdır.

5.A.3 Alüminyum ambalajlar

- (1) En geniş dış çapı 50-100 mm arasında olmalıdır.
- (2) Ambalaj boyu (kapak dahil) 80-200 mm arasında olmalıdır.
- (3) Alüminyum malzemenin yoğunluğu (paket ağırlığı (g) / hacim (cl) oranı); 50 cl hacim altı için 0-0.8 oranı arasında, 50 cl hacimden büyükler için 0-0.4 oranı arasında olmalıdır.

5.B Ambalajın Yapısal Kriterleri

Depozito yönetim sistemine dahil cam, PET ve alüminyum ambalajlar aşağıda belirtilen yapısal özellikleri karşılamalıdır:

5.B.1 Cam ambalajlar

- (1) Üretim anında yapılan renklendirme haricinde boyanmamış olmalıdır.
- (2) Opal ve kurşun camdan üretilmiş olmamalıdır.

- (3) Dış yüzeylerinde herhangi bir sabitlenmiş bileşen (sepet, file, plastik veya tekstil kılıf/kaplama vb.), seramik bileşen, metal halka ve damga olmamalıdır.
- (4) Kapaklarında alüminyum, plastik ve doğal mantar kapaklar kullanılabilir. Porselen ve kurşun kapaklar kullanılamaz.
- (5) Yapışkanlı, tutkallı psb etiketler kullanılmalıdır.

5.B.2 PET ambalajlar

- (1) Üretiminde sadece PET malzeme kullanılarak üretilmiş olmalı, PP, PE, PLA türünde plastiklerin kullanılmamış olması gerekmektedir.
- (2) Renkleri şeffaf veya transparan açık mavi olmalıdır. Metalik renkler kullanılmamalıdır.
- (3) Kapaklarının HDPE veya PP malzemedен olması gerekmekte olup PS, PVC ve termoset plastiklerden veya metal kapak kullanılmamalıdır. Şişeler üzerine yapılacak damgalamalar için de aynı kısıtlamaya uyulmalıdır. Metal kapak kullanımını ancak Türkiye Çevre Ajansından onay alınması halinde mümkün olabilecektir.
- (4) Tek katmanlı güvenlik şeritleri kullanılmalı; sadece Glaskin ve Bestpet kaplama ve katkılar kullanılmalıdır. Renkli pet şişelerde bağlayıcı katmanı olmayan çok katmanlı güvenlik şeritleri kullanılabilir.
- (5) Kullanılacak etiketlerin OPP, PE, PP, PET ve kağıt malzemedен yapılmış olması gerekmekte olup OPS, PVC ve metalik etiketler ile ağır metalik yapıştırma mürekkepleri kullanılmamalıdır. Metalik özellikli folyo etiketler ancak Ajanstan onay alınması halinde mümkün olabilecektir.
- (6) Kullanılacak tutkalların su veya alkali çözeltilerde çözünebilir özellikte olması gerekmekte olup reçine türü yapıştırıcılar kullanılmamalıdır.

5.B.3 Alüminyum ambalajlar

- (1) Ambalaj üzerindeki etiket malzemesi kağıt, OPP, PE, PET malzemedен olmalı, bu etiketlerin en fazla +70°C'de yıkandığında çıkabilir özellikte olmasına uygun tutkallar kullanılmalıdır.
- (2) Kullanılacak tutkalların su veya alkali çözeltilerde çözünebilir özellikte olması gerekmekte olup reçine türü yapıştırıcılar kullanılmamalıdır.
- (3) Ambalaj yüzeyine yapılacak giydirmeler için kullanılacak manşon malzemesi PE, OPP, PET olmalıdır.
- (4) Ambalaj yüzeyi asgari pürüzsüzlükte olmalı barkod/karekod/logo okumalarını zorlaştıracak yüzey kabalıkları olmamalıdır.
- (5) Depozito logosu ambalajın pürüzsüz bir yüzeyinde olmalıdır. Ambalajın kapağında, altında veya kenarında sisteme dair işaretleme olmamalıdır.
- (6) İşaretleme için etiketleme yapılmaması durumunda işaretleme ambalajın üzerine kabartma veya baskı ile yerleştirilecektir.

*Şekil 3- Cam ve PET ambalajlara ilişkin **ÖRNEK** boyutlandırma kriterleri*

ZORUNLU DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİNİN KAPSAMINA İLİŞKİN USUL VE ESASLAR

1. BÖLÜM

GİRİŞ

2872 sayılı Çevre Kanununun Ek 12'nci maddesinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca belirlenecek ambalajlar ve ürünler için depozito uygulamasının zorunlu tutulacağı ve depozito sisteminin uygulanmasına yönelik usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği düzenlenmiş olup Bakanlık tarafından yayımlanan 26/6/2021 tarihli ve 31523 sayılı Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği ile de 1/1/2022 tarihinden itibaren depozito yönetim sistemine katılım zorunluluğu getirilmesine yönelik değerlendirme ve düzenlemelerin Türkiye Çevre Ajansı tarafından yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Türkiye Çevre Ajansı tarafından zorunlu depozito yönetim sistemine katılım zorunluluğu getirilmesinde; ambalajın türü ve kullanım özellikleri, piyasaya arz koşulları ve zorunlu depozito uygulamalarının altyapısı ve işletim esasları dikkate alınmaktadır.

Bu düzenleme ile, 1/1/2022 tarihinden itibaren zorunlu depozito yönetim sistemi kapsamına alınan ambalajlar ve ürünler ile bu ambalajlı ürünler için uygulama süreçleri belirlenmektedir.

2. BÖLÜM

TANIMLAR

(1) Bu düzenleme metninde geçen;

- a) Ajans: 24/12/2020 tarihli 7261 sayılı Kanun ile kurulan Türkiye Çevre Ajansı,
- b) Ambalaj: Hammaddeden işlenmiş ürüne kadar, herhangi bir eşya veya malzemenin üreticiden kullanıcıya veya tüketiciye ulaştırılması aşamasında, taşınması, korunması, saklanması ve satışa sunulması için kullanılan ve bileşenleri dâhil tüm malzemeleri,
- c) Bakanlık: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığını,
- ç) Depozito Bilgi Sistemi: Zorunlu depozito yönetim sistemi kapsamındaki depozito uygulamalarına ilişkin bildirimlerin ve veri akışının gerçekleştirileceği, depozito yönetim sistemi dahilindeki tüm sürecin takip ve kontrolünün sağlanacağı yazılım sistemini,
- d) Depozito Yönetim Sistemi: Belirli bir depozito ücreti alınarak piyasaya sürülen ürünlerin tüketimleri/kullanımları sonrasında ambalajlarının iade alınarak depozito ücretinin geri ödenmesine dayalı sistemi,
- e) Tek kullanımlık ambalaj: Kullanımı sonrasında yeniden/tekrar aynı amaçla kullanımı uygun olmayan ambalajları,
- f) Ürün: Zorunlu depozito yönetim sistemi kapsamına alınan ambalajlarla tüketici ve/veya kullanıcılara iletilen, sistem kapsamındaki içecek/gıda/eşya/malzemeyi,
- g) Piyasaya arz/sürme: Ürünlerin tedarik, dağıtım veya kullanım amacıyla bedelli veya bedelsiz olarak piyasada yer alması için yapılan faaliyeti,
- ğ) Piyasaya süren: 27/11/2014 tarihli ve 29188 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği kapsamındaki mesafeli sözleşmeler ile yapılan satışlar da

dâhil olmak üzere, satış yöntemine bağlı olmaksızın zorunlu depozito yönetim sistemi kapsamındaki ürünlerini piyasaya arz edenleri, üreticisi tarafından doğrudan piyasaya arz edilmeyen ürünler ile ürün ambalajı üzerinde adını ve/veya ticari markasını kullanarak piyasaya arz eden gerçek veya tüzel kişileri, ürünlerin üreticilerinin Türkiye dışında olması halinde ise bu üreticiler tarafından yetkilendirilen temsilciyi ve/veya ithalatçıyı,

h) Satış ambalajı: Ürünlerin kullanıcı veya tüketicilere ulaştırılmasında en küçük satış birimi oluşturmaya uygun olarak yapılan, ürünle doğrudan veya kısmen temas halinde olabilen ambalajlar ve bunların orijinal parçalarını (satış birimini tamamlamak için gereken diğer ambalaj bileşenlerini örneğin, kapak/mantar/tıpa, etiket, zımba teli gibi),

ı) Satış noktası: Elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere, toptan ve/veya perakende olarak mal veya ürün teslimini yapan mağaza, market ve benzeri satış yerlerini, ifade eder.

3. BÖLÜM

KAPSAMA İLİŞKİN ESASLAR

(1) Zorunlu depozito yönetim sistemi, insani tüketim amaçlı olarak üretilerek Ek-1’de verilen ambalaj sınıflarında yer alan tek kullanımlık ambalajlar ile piyasaya sürülen Ek-2’de tanımlı ürün sınıflarını kapsar.

(2) Bu düzenlemenin Ek-1’inde yer alan ambalajların tanımlanması ve ambalajın malzeme cinsinin değerlendirilerek ambalaj türlerinin belirlenmesinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı uhdesinde olan Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği hükümleri gözetilecektir.

(3) Ambalajlı olarak piyasaya sürülen ürünlere yönelik düzenlemeler ile kapsama alınan ürün tanımına uymayanlar ve bunların ambalajları bu düzenlemenin kapsamı dışındadır. Bu düzenlemenin Ek-2’sinde yer alan ürünlerin tanımlanmasında Tarım ve Orman Bakanlığı uhdesinde olan Türk Gıda Kodeksi düzenlemeleri ile Sağlık Bakanlığı uhdesinde olan 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik ve 1/12/2004 tarihli ve 25657 sayılı Doğal Mineralli Sular Hakkında Yönetmelikte yer alan hükümler gözetilecektir.

4. BÖLÜM

KAPSAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

Depozito yönetim sistemine katılım zorunluğu getirilen ambalajlı ürünlerin piyasaya sürülmesine ilişkin süreç Türkiye Çevre Ajansı tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yürütülecektir.

(1) Tek kullanımlık satış ambalajlarıyla piyasaya sürülen Ek-2’de tanımlı ürünleri (insani tüketim amaçlı içecek/gıda) piyasaya sürenler ile bu ürünleri tüketicilere/kullanıcılara sunan satış noktalarının Türkiye Çevre Ajansına kayıt olmalarına yönelik işlemlerin başlama tarihi 1/1/2022’dir. Ek-2’de 4. sınıf olarak tanımlı ürünler için kayıt işlemlerine ilişkin süreç Ajans tarafından ayrıca duyurularak işletilecektir. Kapsamda yer alan ambalajlı ürünlerin piyasaya sürülmesi için piyasaya sürenler tarafından onay alınmasına yönelik işlemler ise bu bölümün ikinci fıkrasında belirtilen süreçler ile uyumlu olarak Türkiye Çevre Ajansı uhdesinde

yürütülen Depozito Bilgi Sistemi üzerinden gerçekleştirilmeye başlanacaktır. Piyasaya sürme onayı alınmadan piyasaya arzı gerçekleştirilen ambalajlı ürünlerin piyasaya sürenleri ile bu ambalajlı ürünleri satan satış noktaları hakkında 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca işlem tesis edilecektir.

(2) Bu düzenlemenin Ek-1 ve Ek-2'sinde;

a) 1., 2. ve 3. sınıf olarak tanımlı ambalajlarla piyasaya arz edilecek 1. sınıf olarak tanımlı ürünlerin piyasaya sürenleri tarafından; 1/7/2022 tarihi itibari ile Türkiye Çevre Ajansı kayıt sistemi üzerinden piyasaya sürme onayı sürecini başlatmaları ve onay almış ambalajlı ürünlerini 1/1/2023 tarihinde piyasaya sürmeye başlamaları,

b) 1., 2. ve 3. sınıf olarak tanımlı ambalajlarla piyasaya arz edilecek 2. sınıf olarak tanımlı ürünlerin piyasaya sürenleri tarafından; 1/1/2023 tarihi itibari ile Türkiye Çevre Ajansı kayıt sistemi üzerinden piyasaya sürme onayı sürecini başlatmaları ve onay almış ambalajlı ürünlerini 1/7/2023 tarihinde piyasaya sürmeye başlamaları,

c) 1., 2. ve 3. sınıf olarak tanımlı ambalajlarla piyasaya arz edilecek 3. sınıf olarak tanımlı ürünlerin piyasaya sürenleri tarafından; 1/7/2023 tarihi itibari ile Türkiye Çevre Ajansı kayıt sistemi üzerinden piyasaya sürme onayı sürecini başlatmaları ve onay almış ambalajlı ürünlerini 1/1/2024 tarihinde piyasaya sürmeye başlamaları,

ç) 4., 5. ve 6. sınıf olarak tanımlı ambalajlarla piyasaya arz edilecek 1., 2. ve 3. sınıfta yer alan ürünlerin piyasaya sürenleri tarafından; 1/1/2024 tarihi itibari ile Türkiye Çevre Ajansı kayıt sistemi üzerinden piyasaya sürme onayı sürecini başlatmaları ve onay almış ambalajlı ürünlerini 1/7/2024 tarihinde piyasaya sürmeye başlamaları,

zorunludur. 4. sınıfta yer alan ürünlerin sistem dahilinde piyasaya sürülmelerine ilişkin süreç Ajans tarafından ürün bazında yapılacak düzenlemeler ile ayrıca işletilecektir. Geçiş tarihlerine ilişkin tablo Ek-3'te yer almaktadır.

(3) Piyasaya sürenlerin depozito yönetim sistemi kapsamında piyasaya sürme onayı almış ambalajlı ürünlerini piyasaya sürmeye başladıkları tarih itibari ile, halihazırda piyasada olan ambalajlı ürünleri ile piyasaya sürülmek üzere bekleddikleri (ithalat işlemleri başlatılmış olanlar dahil) ambalajlı ürünlerini 6 ay süre ile piyasada kullanabilmeleri (satıcılara ve tüketicilere satışı) mümkün olabilecektir. Satış noktalarında bu ürünlerin tüketicilere satışı için ise süre ürünlerin raf ömrü kadardır. Bu süreler sonunda, kapsama alınmış ambalajlı ürünlerden depozito yönetim sistemine dahil olmayanların piyasa içinde devri, satışa konu edilmesi, tüketime/kullanıma sunulması şeklinde piyasada yer alması yasak olacaktır.

(4) Zorunlu depozito yönetim sistemi kapsamına alınmış ambalajlı ürünleri piyasaya sürenlerin sisteme dahil olabilmek için Türkiye Çevre Ajansı tarafından yayımlanan "*Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi Kapsamındaki Ambalajların Sağlaması Gereken Kriterlere İlişkin Usul ve Esaslar*" düzenlemesinde yer alan hükümlere uymaları gerekmektedir.

(5) Kapsama alınmış ambalajlı ürünleri piyasaya sürenler ile bu ambalajlı ürünlerin satış noktalarının ve depozito yönetim sistemi dahilindeki diğer tarafların, kayıt işlemleri ile ilgili esaslar Türkiye Çevre Ajansı tarafından ayrıca belirlenecektir.

AMBALAJ SINIFLARI

Ambalaj Sınıfları	Ambalaj Türü	Ambalaj Kapasitesi/Hacmi	Ambalaj Tanımlaması	Ambalaj Şekli
1	Cam	0,10 - 3.01 L	Şişe	Dairesel/Oval
2	PET	0,10 - 3.01 L	Şişe	Dairesel/Oval
3	Alüminyum	0,10 - 3.01 L	Şişe/ Kutu	Dairesel/Oval
4	HDPE	0,10 - 3.01 L	Şişe/ Kutu	Dairesel/Oval
5	Kompozit	0,10 - 3.01 L	Şişe/ Kutu	Dairesel/Oval
6	Diğer	0,10 - 3.01 L	Şişe/ Kutu	Dairesel/Oval

ÜRÜN SINIFLARI

Ürün	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
İçecek/ Gıda	<ul style="list-style-type: none">• Alkolsüz içecekler (kola, aromalı ve/veya meyveli içecekler, aromalı ve/veya meyveli doğal mineralli içecekler, aromalı su, tonik, diğer meşrubatlar vb.)• İçme ve kaynak suları• Doğal mineralli sular• Aromatize edilmişler dahil alkollü ve alkolsüz biralar• Malt içecekleri• Enerji içecekleri• Sporcu içecekleri	<ul style="list-style-type: none">• Meyve oranı %50 ve altında olan meyve suları/nektarları	<ul style="list-style-type: none">• Meyve oranı %50'nin üstünde olan meyve suları /nektarları• Süt ve içilebilir özellikteki süt ürünleri• Şaraplar, distile ve damıtma yoluyla elde edilen alkollü içecekler	<ul style="list-style-type: none">• Diğer/ tanımlanmamış içecekler• Diğer tanımlanmamış sıvı gıdalar

1., 2. VE 3. SINIF AMBALAJLARLA PİYASAYA SÜRÜLECEK 1. SINIF ÜRÜNLER İÇİN GEÇİŞ TARİHLERİ

1., 2. ve 3. sınıf ambalajlar	1. sınıf ürünler	Ajansa kayıt tarihi başlangıcı	Ajanstan piyasaya sürme onayı alınması işlemlerinin başlayacağı tarih	Onay almış ambalajlı ürünün depozito yönetim sistemi kapsamında piyasaya sürülmeye başlanacağı tarih
<ul style="list-style-type: none"> • Cam • PET • Alüminyum 	<ul style="list-style-type: none"> • Alkolsüz içecekler (kola, aromalı ve/veya meyveli içecekler, aromalı ve/veya meyveli doğal mineralli içecekler, aromalı su, tonik, diğer meşrubatlar vb.) • İçme ve kaynak suları • Doğal mineralli sular • Aromatize edilmişler dahil alkollü ve alkolsüz biralar • Malt içecekleri • Enerji içecekleri • Sporcu içecekleri 	1/1/2022	1/7/2022	1/1/2023

1., 2. VE 3. SINIF AMBALAJLARLA PİYASAYA SÜRÜLECEK 2. SINIF ÜRÜNLER İÇİN GEÇİŞ TARİHLERİ

1., 2. ve 3. sınıf ambalajlar	2. sınıf ürünler	Ajansa kayıt tarihi başlangıcı	Ajanstan piyasaya sürme onayı alınması işlemlerinin başlayacağı tarih	Onay almış ambalajlı ürünün depozito yönetim sistemi kapsamında piyasaya sürülmeye başlanacağı tarih
<ul style="list-style-type: none"> • Cam • PET • Alüminyum 	<ul style="list-style-type: none"> • Meyve oranı %50 ve altında olan meyve suları/nektarları 	1/1/2022	1/1/2023	1/7/2023

1., 2. VE 3. SINIF AMBALAJLARLA PİYASAYA SÜRÜLECEK 3. SINIF ÜRÜNLER İÇİN GEÇİŞ TARİHLERİ

1., 2. ve 3. sınıf ambalajlar	3. sınıf ürünler	Ajansa kayıt tarihi başlangıcı	Ajanstan piyasaya sürme onayı alınması işlemlerinin başlayacağı tarih	Onay almış ambalajlı ürünün depozito yönetim sistemi kapsamında piyasaya sürülmeye başlanacağı tarih
<ul style="list-style-type: none"> • Cam • PET • Alüminyum 	<ul style="list-style-type: none"> • Meyve oranı %50'nin üstünde olan meyve suları /nektarları • Süt ve içilebilir özellikteki süt ürünleri • Şaraplar, distile ve damıtma yoluyla elde edilen alkollü içecekler 	1/1/2022	1/7/2023	1/1/2024

4., 5. VE 6. SINIF AMBALAJLARLA PİYASAYA SÜRÜLECEK 1., 2. VE 3. SINIF ÜRÜNLER İÇİN GEÇİŞ TARİHLERİ

4., 5. ve 6. sınıf ambalajlar	1., 2., ve 3. sınıf ürünler	Ajansa kayıt tarihi başlangıcı	Ajanstan piyasaya sürme onayı alınması işlemlerinin başlayacağı tarih	Onay almış ambalajlı ürünün depozito yönetim sistemi kapsamında piyasaya sürülmeye başlanacağı tarih
<ul style="list-style-type: none"> • HDPE • Kompozit • Diğer 	<ul style="list-style-type: none"> • Alkolsüz içecekler (kola, aromalı ve/veya meyveli içecekler, aromalı ve/veya meyveli doğal mineralli içecekler, aromalı su, tonik, diğer meşrubatlar vb.) • İçme ve kaynak suları • Doğal mineralli sular • Aromatize edilmişler dahil alkollü ve alkolsüz biralar • Malt içecekleri • Enerji içecekleri • Sporcu içecekleri • Meyve oranı %50 ve altında olan meyve suları/nektarları • Meyve oranı %50'nin üstünde olan meyve suları /nektarları • Süt ve içilebilir özellikteki süt ürünleri • Şaraplar, distile ve damıtma yoluyla elde edilen alkollü içecekler 	1/1/2022	1/1/2024	1/7/2024

TÜRKİYE ZORUNLU DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİ

BİLGİ NOTU

ZORUNLU DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİ NEDİR?

Depozito Yönetim Sistemi, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca belirlenen ve belirli bir depozito bedeli alınarak piyasaya sürülen ürünlerin tüketilmesi/kullanılması sonrasında oluşan boş ambalajlarının iade alınması ve depozito bedelinin geri ödenmesine dayalı bir sistemdir.

Depozito uygulaması, ürünlerin tüketimleri/kullanımları sonucunda atık haline gelmeden geri toplanıp tekrar hammadde olarak üretime kazandırılmasını öngören döngüsel ekonomi ilkesini esas almaktadır.

Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi en genel şekliyle;

- * Kapsama dahil edilen tek kullanımlık ambalajların merkezi bir online veri sistemi üzerinden kayıt altına alınması ve tek kullanımlık depozitolu ambalajın belirli kriterlere uygun üretilerek piyasaya arz edilmesi,
- * Sistemde kayıtlı/onaylı depozitolu boş ambalaj iade noktalarına/merkezlerine boş ambalajların teslim edilerek depozito ücretinin iade alınması, toplanması ve gerekiyorsa sistemde kayıtlı/onaylı tesislerde doğrulanması sağlanarak geri dönüşüm tesislerine gönderilmesi,

süreçlerini içeren bir döngü ile malzemeyi yöneten kontrollü bir yönetim modelidir.

Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi, kullanımı sonrasında yeniden/tekrar aynı amaçla kullanımı uygun olmadığından tek kullanımlık ambalaj olarak tanımlanan ambalajların (içecek ambalajları öncelikli olmak üzere) yönetimi için kullanılan merkezi bir yönetim modeli olup, yeniden/tekrar kullanıma uygun olan ambalajlara yönelik depozito uygulamaları ise piyasaya sürenler tarafından kurulan gönüllülük esasına dayalı yönetim modeli ile yürütülmektedir.

NEDEN DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİ?

Ülkemizde 32 milyon ton/yıl civarında katı atık oluşmakta olup bu atığın ağırlıkça yaklaşık %25'i geri dönüştürülebilir ambalaj atıklarından ibarettir. Geri dönüştürülebilir ambalaj atıkları içerisinde ise ağırlık bazında %5-10 tek kullanımlık içecek ambalaj atığı bulunduğu bilinmekle birlikte içecek ambalajları hacimsel anlamda toplam geri dönüştürülebilir atıkların %20-25 gibi önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Ülkemizde ambalajlı içeceklerin tüketilmesi sonucunda ortaya çıkan tek kullanımlık içecek ambalajlarının;

- * Özellikle büyük/gelişmiş/metropol şehir merkezleri dışında (kırsal alanlar, piknik/mesire alanları, orman ve sahiller, köy ve kasabalar, ulaşım güzergahları vb. yerler gibi) atıkların ayrı toplanmaması/toplanamamasından kaynaklı çevresel kirliliğe ve ekonomik kayba yol açtığı,

- * Maddi değeri yüksek olan plastik ve metal içecek ambalajlarının verimli bir şekilde toplanamaması yanında toplananların da yeterince temiz/kaliteli olmaması nedeni ile bu malzemelerin ekonomik değerlerinde büyük kayıp yaşandığı,
- * Maddi değeri olmasa bile çevresel kirlilik oluşturan ve doğal kaynaklarımızın ve madenlerimizin ihtiyaç dışı tüketilmesine yol açan cam içecek ambalajlarının ise neredeyse toplanamadığı ve doğada veya belediyelerin atık depolama sahalarında gömüldüğü,

görülmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak da yurtiçi atık toplama maliyetlerinin yükseldiği, geri kazanılabilir atık ithalatında artış gözlemlendiği ve ülkemizde kurulan toplama-ayırma, geri dönüşüm/kazanım gibi birçok atık işleme tesisinin atıl duruma düştüğü görülmektedir.

Atık kompozisyonu içinde yer alan değerlendirilebilir kaynakların en etkin şekilde geri kazanılması hem çevresel hem de ekonomik açıdan birçok fayda sağlamaktadır. Bu atıklar yeni ürünlerin üretiminde hammadde olarak kullanılabilmelerinin yanı sıra enerji ihtiyacını gidermek amacıyla da kullanılabilirler. Yenilenen dünyada bu atıkların nasıl ve ne amaçla değerlendirildiği büyük önem kazanmıştır. Türkiye’de de sıfır atık uygulamalarıyla yaygınlaştırılmaya çalışılan ve diğer dünya ülkelerinde de etkin olan döngüsel ekonomi konsepti kapsamında geri dönüştürülebilir malzemeler atık değil hammadde olarak nitelendirilmektedir. Bu kapsamda özellikle geri dönüştürülebilir yapıdaki materyallerin (cam, plastik, metal/alüminyum, kâğıt/karton) evsel katı atıklar ile karışmadan kaynağında ayrı ve temiz toplanması önem arz etmektedir.

Geri dönüştürülebilir materyallerin temiz toplanması amacıyla ikili toplama, atık kumbarası yerleştirme gibi bazı uygulamalar denenmiş fakat iyi kalitede malzemeler için yüksek geri toplama oranları yakalanamamıştır. Dünyada bu tür ambalajların temiz ve iyi kalitede toplanması için uygulanan birçok metot mevcut olmakla birlikte Depozito Yönetim Sistemi bu metotlardan en etkili olanıdır ve içecek ambalajları özelinde yaklaşık 40 ülkede uygulanmaktadır.

Depozito Yönetim Sistemi, başarılı bir toplama sistemi oluşturmak ve toplama miktarlarını yükseltmek amacıyla bilhassa toplanmasında zorluk yaşanan ve atık durumuna geçtiğinde çevre ve insan sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olan malzemelerin toplanması için kullanılan etkin bir araçtır.

ZORUNLU DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİNİN KAPSAMI NE OLACAK?

Zorunlu Depozito Yönetim Sisteminin kapsamı tek kullanımlık ambalajlara (içecek ambalajları öncelikli olmak üzere) yönelik olup yeniden/tekrar kullanılabilir ambalajlara yönelik depozito uygulamaları ise gönüllü olarak yürütülmektedir.

Dünya üzerinde tek kullanımlık ambalajlara yönelik uygulanan depozito sistemleri incelediğinde en yaygın olarak içecek ambalajları için uygulandığı görülmektedir. İçecek ambalajları gündelik hayatta kullanımları çok yaygın olan, çok hızlı atığa dönüşen ve yaygın çevre kirliliği oluşturan bir grup olup atıklarının kontrol altına alınmasını sağlayacak sistemi oluşturmak oldukça önemlidir.

Ülkemizde de, insani tüketim amaçlı içeceklerin piyasaya sürülmesinde kullanılan cam, polietilen tereftalat (PET) türünde plastik ve alüminyum türünde metal malzemedeki yapılmış olan 0,1 L ile 3 L arasındaki tek kullanımlık satış ambalajlarının Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi kapsamına alınması öncelikli olarak planlanmakta olup kapsama dahil edilecek ürünler ve ambalajlar Ajans tarafından çıkarılacak bir düzenleme ile ayrıca yayımlanacaktır.

Zorunlu depozito yönetim sisteminin kapsamına tek kullanımlık satış ambalajları dahil olup yeniden/tekrar kullanılabilir ambalajlar için depozito sistemi uygulamaları Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca 29/6/2020 tarihinde yayımlanan “Yeniden/Tekrar Kullanılabilir Ambalajlar İçin Depozito Sistemi Uygulamalarına İlişkin Usul ve Esaslar” çerçevesinde Bakanlıkça ve bildirim işlemleri ise Bakanlığın <https://ambalajdepozito.csb.gov.tr/login> adresi üzerinden yürütülmeye devam etmektedir.

İçecek ambalajlarının yanı sıra, atığa dönüştüğünde toplanmasında sıkıntı yaşanan ve bu modelle yönetilmeye uygun diğer ambalajlar ile bazı ürünlerin (pil, elektrikli elektronik eşyalar, lastikler, akümülatörler gibi) eklenerek depozito uygulamasının genişletilmesi de söz konusudur.

ZORUNLU DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİNDE KİMLER YER ALACAK?

Bu sistem, kapsamda yer alacak ambalajları piyasaya süren işletmeleri, bu ambalajların satış noktalarını (otel, restoran, kafeterya vb. yerler dahil), tüketicileri, boş ambalajların toplandığı / depolandığı / taşındığı / doğrulandığı / geri dönüştürüldüğü noktaları/ araçları/ merkezleri/ tesisleri kapsar ve kapalı bir sistem döngüsünde yönetir.

TÜRKİYE ÇEVRE AJANSININ SİSTEM KAPSAMINDAKİ ROLÜ NEDİR?

Ulusal ölçekte Depozito Yönetim Sisteminin kurulması ve işletilmesine yönelik genel ilke ve esasları belirleyerek sürdürülebilir bir sistem oluşturulması amacıyla 2020 yılı sonunda Türkiye Çevre Ajansı kurularak çalışmalara başlanmıştır.

Depozito yönetim sistemi uygulamalarına yönelik olarak mevzuat düzenlemelerinin ilk aşaması 26 Haziran 2021 tarihinde yayımlanan Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği ile gerçekleştirilmiştir. Bahse konu Yönetmelikle, depozito yönetim sisteminin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların Türkiye Çevre Ajansı tarafından belirleneceği ve Ajansın “depozito sistem yöneticisi” olarak faaliyet göstereceği belirtilmiş; Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi uygulamalarına 1/1/2022 tarihinden itibaren başlanması esası düzenlenmiş; depozito yönetim sistemine yönelik değerlendirme ve düzenlemelerin Türkiye Çevre Ajansı tarafından yapılacağı belirtilmiştir.

Türkiye Çevre Ajansı tarafından, 2021 yılı itibariyle depozito yönetim sistemi uygulamalarına ilişkin altyapı hazırlıkları sürdürülmekte olup; depozito uygulamalarına yönelik kamuoyunda farkındalık ve bilinç oluşturma-tanıtım çalışmalarının gerçekleştirilmesi, depozito yönetim sistemi uygulamaları altyapısının oluşturulması aşamasında ulusal/yerel özellikler dikkate alınarak idari hususların belirlenmesi ve yine ulusal/yerel özellikler dikkate alınarak teknik düzenlemeler yapılması hususlarında çalışmalar yürütülmektedir.

Bu kapsamda;

- Zorunlu depozito yönetim sisteminin kapsamına ve kapsamın uygulanmasına,
- Kayıt işlemlerine ve kayıt prosedürüne,
- Kapsama alınan ambalajlar ile bu ambalajların veya etiketinin üzerinde yer alacak işaretlemelerin ve barkodun sağlanması gerekli özelliklere,
- Sistemin mali hususlarına,
- Sistemin genel ilke ve esaslarına,

- Sistem içerisindeki izin/onay ve yetkilendirme süreçlerine,

ilişkin hususlar başta olmak üzere sistemin kurulum ve işletilmesine yönelik tüm hususlar Ajans tarafından belirlenecek düzenlemeler doğrultusunda yürütülecektir.

ZORUNLU DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİNE GEÇİŞ ÜLKEMİZDE NE ZAMAN GERÇEKLEŞECEK?

Ülkemizde tek kullanımlık ambalajlara yönelik zorunlu depozito uygulamasına geçiş 2872 sayılı Çevre Kanunu ile düzenlenmiş olup bu kapsamda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının belirleyeceği ambalajlar ve ürünler için depozito uygulamasının 1/1/2022 tarihinden itibaren zorunlu tutulacağı hükme bağlanmıştır.

Bu çerçevede, süreç sistem dahilindeki firmaların başvurularının alınması ile başlamış olup Türkiye Çevre Ajansının bu konudaki duyuru ve düzenlemeleri doğrultusunda aşamalarla devam edecektir.

Bu kapsamda da, Ajans tarafından zorunlu depozito yönetim sistemi uygulamalarına yönelik olarak Entegre Çevre Bilgi Sistemi üzerinden girişi sağlanan Depozito Bilgi Sistemi 1/1/2022 tarihi itibarıyla faaliyete alınmış olup bu sistem üzerinden “piyasaya süren”, “satış noktası” ve “hem piyasaya süren hem satış noktası” konumundaki firmaların başvuruları alınmaya başlamış ve uygulamanın kullanımına ilişkin bir kılavuz da hazırlanarak gerekli bilgilerle birlikte <https://tuca.gov.tr/> adresi üzerinde yayınlanmıştır.

ZORUNLU DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİNDE SÜREÇ NASIL İŞLEYECEK?

Sistem merkezi bir yapı üzerinden (Türkiye Çevre Ajansı) yönetilecek olup operasyonel faaliyetlerin bölgesel olması planlanmaktadır. Sistemin kapsamı, yükümlülükler, ambalajların sağlanması gereken kriterler, yetkilendirme-lisanslamaya ilişkin hususlar, mali hususlar, izleme ve denetim kriterleri Ajans tarafından belirlenerek yayımlanacaktır.

Depozito yönetim sisteminin sürdürülebilirliğinin sağlanması ile sistemin denetim mekanizmasının etkinliği ve izlenebilirliğinin sağlanması açılarından bilişim altyapısı oldukça önemli bir husustur. Bu bilişim altyapısı ile malzeme, veri ve para akışı kapalı bir sistem döngüsü içerisinde tek bir platform üzerinden yönetilebilir olacaktır. Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi, kapsadığı tüm süreçlere ilişkin verilerin anlık olarak aktarılabilirdiği, yönetilebildiği, takip edilebildiği, gerekli raporlamaların yapılabilirdiği geniş kapsamlı bir yazılım ağı olan veri sistemi üzerinden yürütülecektir.

Zorunlu olarak uygulanacak depozito yönetim sisteminin kapsamına ve kapsamın uygulanmasına ilişkin esaslar, sistem kapsamına alınan ambalajlar ile etiketleme/işaretlemeyle ilişkin kriterler, kayıt işlemlerine ve kayıt prosedürüne ilişkin esaslar ve mali hususlara ilişkin esaslar, sistemin işleyişine ilişkin hükümler içeren düzenlemelerle Ajans tarafından belirlenecek olup sistem kapsamında yer alan taraflar bu düzenlemelerde yer alacak hükümler doğrultusunda hareket edeceklerdir.

Süreç, depozitolu ambalajın Ajans tarafından belirlenen kriterlere uygun üretilerek piyasaya arz edilmesi ile başlayıp boş ambalajın toplanarak geri dönüşüm tesislerine gönderilmesi ile biten bir döngüde işlemekte olup aşağıda bu döngü içerisinde yer alan her bir aşama özetlenmiştir:

➤ *PIYASAYA SÜREN FİRMALAR İÇİN SÜREÇ*

Sistem kapsamında yer alan tek kullanımlık ambalajlı ürünleri piyasaya sürecektir firmalar Ajans tarafından yürütülen Bilgi Sistemine kayıt olarak gerekli tüm bilgi ve belgeleri bu sistem üzerinden iletecek ve piyasaya sürecektir ambalajları için Türkiye Çevre Ajansından onay alacaklardır. Piyasaya süren firma, ambalajlarının ve üzerinde/etiketinde yer alacak işaretlemelerin Ajans tarafından geliştirilen standartlara uygun olmasını sağlamalıdır. Bu onay süreci ile piyasaya sürülecek ambalajların Türkiye Çevre Ajansı tarafından belirlenecek gereklilikleri (barkod, ambalajın/etiketin üzerine yapılacak işaretleme, ambalajın fiziksel özellikleri gibi) sağlayıp sağlamadığı izlenerek gereklilikleri sağlayan ambalajların sisteme tanıtılması ve onay süreci tamamlanmış olacaktır.

Piyasaya süren firma Türkiye Çevre Ajansı tarafından onay almış ambalajlı içecekleri piyasaya arz edebilecek ve piyasaya sürülecek ambalaj bilgisini Ajansa raporlayarak bu veri doğrultusunda oluşacak depozito bedelini Ajansa ödeyecektir. Piyasaya süren firma sisteme aktarmış olduğu bu depozito bedelini satış noktalarından ürün satışı anında tahsil ederek başta ödemiş olduğu depozito bedelini bu aşamada geri alacaktır. Piyasaya süren firmanın ayrıca genişletilmiş üretici sorumluluğu kapsamında sistemde oluşacak maliyetlere katkı sağlaması beklenmekte olup bu çerçevede de Ajans tarafından belirlenecek bedelleri ödemesi gerekmektedir.

➤ *SATIŞ NOKTALARI İÇİN SÜREÇ*

Depozito Yönetim Sistemi kapsamındaki tek kullanımlık depozitolu ambalajlı ürünleri satan/sunan satış noktaları Ajans tarafından yürütülen Bilgi Sistemine kayıt olarak gerekli tüm bilgi ve belgeleri bu sistem üzerinden ileteceklerdir. Satış noktaları depozito ücretini ödeyerek aldıkları ambalajlı ürünlerin satışını tüketicilere depozito ücretini ayrıca alarak ve satış belgesinde göstererek satacak ve bu aşamada da depozito bedelini geri almış olacaklardır.

Satış noktaları depozitolu ambalajların satışa sunulduğu yer olmasının yanı sıra ayrıca tüketicilerden gelen boş ambalajların iade edileceği noktaların oluşturulması konusunda sisteme dahil olmak ve bu konuda gerekli altyapıyı oluşturmakla görevlidirler.

➤ *TÜKETİCİLER İÇİN SÜREÇ*

Tüketiciler tarafından depozito ücreti ödenerek alınan tek kullanımlık ambalajlı ürünlerin tüketimleri sonrasında oluşan boş ambalajlar, sistem kapsamında Ajans tarafından belirlenen depozitolu boş ambalaj iade noktaları/merkezlerine teslim edildiğinde bu ambalaja karşılık gelen depozito bedeli iade edilecektir. Dolayısıyla tüketici de ödemiş olduğu depozito bedelini bu aşamada geri almış olacaktır. Tüketiciler bu sistemle sürecin içerisinde yer alarak atık ayırma/toplama sistemlerine doğrudan katılım sağlamış olacaklardır.

➤ *DEPOZİTOLU BOŞ AMBALAJ İADE NOKTALARI İÇİN SÜREÇ*

Sistem kapsamında oluşturulan iade noktaları/merkezleri tüketicilerden gelen boş ambalajların teslim alındığı ve depozito bedellerinin iade edildiği noktalar olarak görev yapacak ve Ajans tarafından yürütülen Bilgi Sistemine bu faaliyetlerini kayıt edeceklerdir.

Bu noktalarda toplamının manuel ya da depozito iade makineleri aracılığıyla gerçekleşmesi söz konusu olacaktır. Depozito iade makineleri ile manuel toplama noktalarında kullanılacak el terminallerinin belirli bir standardının olması ve Ajans veya Ajansın bu konuda yetki verdiği kurum/kuruluşlar tarafından lisanslandırılması öngörülmektedir. Tüketicilerce getirilen ve

kontrol edilip kabul edilerek (sistem üzerinden kayıt edilerek) alınan boş ambalajlar geçici bir süre depolanacak ve belirli aralıklarla Ajans tarafından yetkilendirilmiş depozitolu boş ambalaj taşıyıcılarına teslim edilecektir. Tüketicilerce getirilen ambalajların doğrulanmasının ardından Ajans tarafından depozito bedellerinin bu noktalara/merkezlere iletilmesi sağlanacaktır. Depozitolu boş ambalaj iade noktalarına sistem kapsamındaki hizmetlerine karşılık Ajans tarafından hizmet bedeli ödenmesi dâhil çeşitli teşvik-destek mekanizmaları oluşturulabilecektir.

➤ *DEPO/AKTARMA MERKEZLERİ İÇİN SÜREÇ*

Depo/aktarma merkezleri, sistem kapsamındaki iade noktalarında toplanan depozitolu boş ambalajların doğrulama tesislerine ve/veya geri dönüşüm tesislerine aktarılmadan önce tek noktada toplanması, böylece lojistik maliyetinden tasarruf edilmesi amacıyla depolandığı noktalar olarak görev yapacaklar ve Ajans tarafından bu konuda yetkilendirileceklerdir. Depo/aktarma merkezleri bu faaliyetleri kapsamında Ajans tarafından yürütülen Bilgi Sistemine kayıt olarak sistem kapsamında gerçekleştirdikleri faaliyetlerini kayıt edeceklerdir. Depo/aktarma merkezlerine sistem kapsamındaki hizmetlerine karşılık Ajans tarafından hizmet bedeli ödenmesi dâhil çeşitli teşvik-destek mekanizmaları oluşturulabilecektir.

➤ *DEPOZİTOLU BOŞ AMBALAJ TAŞIYICILARI İÇİN SÜREÇ*

İade noktalarında ve depo/aktarma merkezlerinde toplanan depozitolu boş ambalajlar bu noktalardan Ajans tarafından yetkilendirilmiş depozitolu boş ambalaj taşıyıcıları tarafından belirli aralıklarla taşınarak Ajans tarafından yetkilendirilmiş doğrulama tesislerine ve/veya geri dönüşüm tesislerine teslim edilecektir. Depozitolu boş ambalaj taşıyıcıları bu faaliyetleri kapsamında Ajans tarafından yürütülen Bilgi Sistemine kayıt olarak sistem kapsamında gerçekleştirdikleri faaliyetlerini kayıt edeceklerdir. Depozitolu boş ambalaj taşıyıcılarına sistem kapsamındaki hizmetlerine karşılık Ajans tarafından hizmet bedeli ödenmesi dâhil çeşitli teşvik-destek mekanizmaları oluşturulabilecektir.

➤ *DOĞRULAMA TESİSLERİ İÇİN SÜREÇ*

Doğrulama tesisleri Ajans tarafından belirlenen kriterleri sağlayan yetkilendirilmiş tesisler olarak depozito yönetim sistemi kapsamında faaliyet gösterecektir. Bu tesisler tarafından, tesise gelen ambalajların doğrulanması, sayılması, ayrılması, temizlenmesi, balyalanması gibi işlemler gerçekleştirilecek ve sonrasında ambalajların geri dönüşüm tesislerine gönderilmeleri sağlanacaktır. Doğrulama tesisleri Ajans tarafından yürütülen Bilgi Sistemine kayıt olarak tesise gelen, doğrulanan, geri dönüşüm tesislerine iletilen ambalajlara ilişkin tüm bilgi ve gerekli belgeleri bu sistem üzerinden ileteceklerdir. Doğrulama tesislerine sistem kapsamındaki hizmetlerine karşılık Ajans tarafından hizmet bedeli ödenmesi dâhil çeşitli teşvik-destek mekanizmaları oluşturulabilecektir.

➤ *AMBALAJ GERİ DÖNÜŞÜM TESİSLERİ İÇİN SÜREÇ*

Ambalaj geri dönüşüm tesisleri, tesise kabul ettiği ambalajları geri dönüşüm sürecine dahil ederek yeni ürünlere/hammaddelere dönüşmesini sağlayacak ve geri dönüşümünü sağladığı malzemelere ilişkin bilgileri Ajans tarafından yürütülen Bilgi Sistemine kayıt olarak sistem

üzerinden Ajansa ileteceklerdir. Sistem dahilinde geri dönüşümü sağlanan malzemelerin türü ve miktarına göre belirlenen hurda geliri ise sisteme gelir olarak aktarılacaktır.

DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİNİN ETKİLERİ

➤ AMBALAJLI İÇECEK ÜRETİM SANAYİSİNE/SEKTÖRÜNE ETKİLERİ

Hali hazırda ambalajlı içecek üreticileri su için Sağlık Bakanlığı, diğer içecekler için ise Tarım ve Orman Bakanlığı düzenlemelerine tabi olarak üretim/piyasaya arz yapmaktadırlar.

Depozito Yönetim Sisteminin ambalajlı içecekler için hayata geçirilmesi ile birlikte, sistem kapsamında yer alacak **ambalajlı içeceklerin piyasaya sürülebilmesi/piyasada yer alabilmesi (ithalatı dahil) için bu ambalajlar Türkiye Çevre Ajansı tarafından verilen ambalajlı içecek bazlı izin/onaya da tabi olacaktır.** Ayrıca, depozito yönetim sisteminin maliyetinin karşılanması noktasında da mali yükümlülüğe (Geri Kazanım Katılım Payı yükümlülüğü yerine geçecek bir düzenleme) tabi olacaklar; piyasaya sürdükleri ambalajlı içeceklerin boş ambalajlarının tüketicilerden toplanarak geri kazanılmasına yönelik yükümlülüklerini de Türkiye Çevre Ajansı uhdesinde yürüteceklerdir.

Ayrıca, ambalajlı içecek üreticilerinin Türkiye Çevre Ajansından izin/onay alabilmeleri için içecek ambalajlarının fiziksel ve görsel özelliklerinde, etiketlerinde ve etiket üzerinde yaptıkları işaretlemelede bir takım değişiklikler yapmaları gerekecektir.

Depozito Yönetim Sistemi kapsamına alınan ambalajlı içeceklerin Türkiye Çevre Ajansının onayı da olmaksızın (ilgili diğer kuruluşların izin/onaylarına ilişkin işlem hakları saklı kalmak koşulu ile) piyasaya sürülmesi (ithalatı dâhil) ve tüketicilere/kullanıcılara satışı mümkün olmayacak, onaysız olarak piyasaya sürülmüş ürünlerin piyasadan çekilmesi dâhil idari para cezası uygulanması söz konusu olacaktır.

➤ AMBALAJLI İÇECEK SATIŞ SEKTÖRÜNE ETKİLERİ

Hali hazırda ambalajlı içecek satışı yapılan yerler yerel idarelerden aldıkları işyeri açma ve çalışma ruhsatları ile faaliyet göstermektedirler. Elektronik ortamda faaliyet gösteren işyerleri ise Ticaret Bakanlığı uhdesinde aldıkları izinlere istinaden faaliyet göstermektedirler. Depozito Yönetim Sisteminin hayata geçirilmesi ile birlikte, ambalajlı içeceklerin tüketicilere sunulduğu yerlerin (elektronik satış işlemleri dahil) bu ürünleri depozito ücreti tahsil ederek satmaları ve tüketiciler tarafından getirilecek boş ambalajları da geri alarak depozito ücretlerini tüketicilere iade etmeleri için gerekli altyapıyı kurarak Türkiye Çevre Ajansından gerekli izinleri almaları gerekecektir.

Satış noktaları tarafından, iade noktalarının fiziki altyapıları ile işletim modelleri Türkiye Çevre Ajansı tarafından belirlen kurallara göre gerçekleştirilecek olup başta bu noktalar için alan ayrılması dâhil bu noktalarda görevli personel bulundurulması sağlanacaktır. Elektronik ortamda satış yapan işletmelerin de satışını gerçekleştirdiği depozito yönetim sistemi kapsamındaki ambalajlı içecekler için boş ambalajların iade alınması yönünde sistem kurmaları/katılmaları gerekecektir. Altyapının kurulması ve işletim için oluşan maliyetlerin satış noktaları tarafından karşılanması esas olmakla birlikte Türkiye Çevre Ajansı tarafından bu maliyetlere yönelik olarak teşvik-destek mekanizmaları oluşturulabilecektir.

Depozito Yönetim Sistemi kapsamına alınan ambalajlı içeceklerin satışını gerçekleştiren yerlerin depozitolu boş ambalajların geri alındığı iade noktaları hizmetini sağlamamaları ve bu konuda Türkiye Çevre Ajansının onayı olmaksızın faaliyet göstermeleri durumunda ambalajlı içecek satışının engellenmesi dâhil idari para cezası uygulanması söz konusu olacaktır.

➤ ÇEVRE YÖNETİM SEKTÖRÜNE ETKİLERİ

Hali hazırda boş içecek ambalajları tüketiciler tarafından atık vasfı ile geri dönüşüm kumbaralarına atılmakta ve bu atıkların ayrı olarak toplanması ve geri kazanılması sağlanmaktadır. Bu atıkların toplanması ve geri kazanımı konusunda faaliyet gösteren kişi ve kuruluşlar Çevre ve Şehircilik Bakanlığından aldıkları Çevre Lisansları kapsamında faaliyet göstermektedirler.

Depozito Yönetim Sisteminin hayata geçirilmesi ile birlikte, depozitolu boş içecek ambalajları atık vasfına gelmeden üzerlerinde maddi değer taşıyan bir ürün/eşya vasfı ile özel yetkili kişi ve birimler tarafından tüketicilerden alınacak, biriktirilecek, toplanıp taşınacak, doğrularak sayılacak ve geri kazanım tesislerinde işlenecektir. Dolayısı ile, depozitolu boş ambalajların tüketicilerden alınması, biriktirilmesi, taşınması ve doğrularması faaliyetleri için Türkiye Çevre Ajansından izin /yetki /yeterlilik alması zorunluluğu oluşacaktır.

Depozitolu boş ambalajların tüketicilerden alınması için oluşturulacak noktalar, yetkili personelin kontrol, gözetim ve kayıt işlemlerine dayalı manuel sistem veya özel niteliklere sahip olarak depozitolu ambalajların tanımlanmasını, sayılmasını ve fiziksel olarak işlenerek depolanmasını sağlayan özel güvenlik önlemleri olan otomatlara dayalı otomatik sistem şeklinde yapılacak noktalar olacaktır. Manuel iade noktalarında toplanan depozitolu boş ambalajlar yetkili taşıyıcılar ile sisteme özgü kodlama ve kayıt ile toplanarak depolara ve yine aynı sisteme özgü kodlama ve kayıt ile Doğrulama Merkezlerine iletilecektir. Doğrulama Merkezleri manuel sistem ile tüketicilerden alınan boş ambalajların tanımlanmasını, sayılmasını ve fiziksel olarak işlenerek geri kazanım tesislerine ulaştırılmasını sağlayan büyük ölçekli otomatlara dayalı özel güvenlik önlemleri olan otomatik tesisler şeklinde oluşturulacaktır.

Depozitolu ambalaj İade Noktaları/Merkezleri ve Doğrulama Merkezlerinin kurulması ve işletimi için oluşan maliyetlerin sektördeki yatırımcılar tarafından karşılanması esas olmakla birlikte Türkiye Çevre Ajansı tarafından bu maliyetlere yönelik olarak hizmet bedeli ödenmesi dâhil çeşitli teşvik-destek mekanizmaları oluşturulabilecektir.

➤ ULUSAL ÜRETİM VE HİZMET SEKTÖRÜNE ETKİLERİ

Depozito Yönetim Sistemi dâhilinde oluşturulacak kurguda yer alan tüm taraflar için belirlenen yeni sorumluluklar kapsamında yapılması beklenen yatırımlar için ulusal pazar kapasitesi gelişim aşamasındadır

Piyasaya sürülecek ambalajlarda yapılacak değişiklikler, bu ambalajların test ve onay işlemlerinin gerçekleştirilmesi, depozitolu boş ambalaj iade noktaları ile bu noktalarda çalışacak personelin eğitim ve yetkilendirilmesi, vatandaşların sistem hakkında bilgilendirilmeleri gibi unsurlar yanında özel standartlara sahip otomatik iade

noktaları/merkezleri ile doğrulama merkezlerinde kullanılacak olan ve hâlihazırda yurtiçi piyasada üretimi/ tedarigi olmayan /sınırlı olan otomatların ithali- teknoloji transferi-yurtiçinde milli ve özgün olarak geliştirilerek üretilmesi konularında yenilikçilik ve girişimcilik fırsatları oluşarak yeni hizmet sektörleri ve yatırım ortamları oluşturması beklenmektedir.

Depozito yönetim sistemi uygulamalarının yerel şartlara uygun operasyonlar ile yürütülecek olması nedeniyle bölgesel/il/ilçe bazlı işletme proje ve faaliyetleri ile yeni yatırım ortamlarının oluşması beklenmektedir. Ayrıca, Depozito Yönetim Sistemi dâhilinde toplanarak işlenmesinden elde edilen geri dönüştürülmüş ürünlerin piyasadaki kullanım imkânlarına bağlı olarak değerlerinin de artması beklendiğinden pet türü plastik, cam ve alüminyum şişelerin geri dönüştürülmesi için faaliyet gösterecek geri kazanım tesislerinin kapasitelerinde ve sayılarında artış beklenmektedir.

Depozito Yönetim Sisteminin kurgulanması ve altyapısının oluşturularak hayata geçirilmesi sürecindeki yeni ve yenilikçi yatırımlar, teknoloji transferi ve yerleşme hususları için Türkiye Çevre Ajansı tarafından standartlar oluşturularak ulusal kapasitenin oluşturulması çalışmaları sürdürülmektedir. Türkiye Çevre Ajansı tarafından sanayi işbirliği projeleri ile yerli ve yabancı yatırımcıların gerek sistemin uygulama sahasına çekilmeleri gerekse de sistemin altyapısını geliştirme amaçlı ar-ge ve üretim faaliyetlerine dahil edilebilmeleri için yatırım ortamı oluşturulması, çeşitli finansman kaynakları temin edilmesi sağlanacaktır.

DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİNİN GETİRİLERİ

Depozito yönetim sistemine geçiş ile ilk etapta, Türkiye’de piyasaya sürülen yaklaşık 20 milyar adet içecek ambalajının temiz bir şekilde toplanıp, üst kalitede hammadde üretmek amacıyla geri dönüşüme gönderilmesi için gerekli altyapı kurulmuş olacaktır.

Hammadde yerine geri dönüşüm malzemesi kullanımı sonucunda oluşan tasarruf ve sürüm azaltımı, ambalaj atıklarının düzenli depolama sahalarında bertaraf edilmemesi ile oluşan emisyon azaltımı, yerel yönetimlerin atık bertaraf maliyetindeki azalma sayesinde toplamda ülke ekonomisine yaklaşık 6 Milyar Euro katkı sağlaması beklenmektedir.

Uygulamanın başlangıcı ile birlikte gerek Depozito Yönetim Sistemi dâhilinde gerekse de daha önce belirlenmemiş iş kollarının ortaya çıkması ile birlikte Türkiye genelinde en az 7500 kişiden başlamak üzere 12.000 kişiye kadar bir istihdam yaratacağı öngörülmektedir. Depozito yönetim sistemi uygulamasının çevresel getirileri ise Türkiye ekonomisini destekleyecek ve ithalatı azaltacak ekonomik yansımalara sahip olacaktır. Zorunlu depozito yönetim sistemi sayesinde atık plastik ithalatının yaklaşık % 40 oranında azalacağı, bunun yanı sıra temiz olarak toplanacak ambalajların hurda bedeli uluslararası pazar fiyatlarına endeksleneceği için ikincil hammadde ihracatı noktasında da bir kazanç ortaya çıkacağı öngörülmektedir.

Ayrıca, bu uygulama ile;

- * Tüketicilerin/toplumun atıkları at-kurtul davranışlarının önüne geçilmesi sağlanacak,
- * Toplumun atık ayırma/toplama sistemlerine doğrudan katılımları sağlanacak,
- * Özellikle kırsal alanlar, piknik/mesire alanları, ormanlar, deniz ve sahiller, köy ve kasabalar, ulaşım güzergâhları vb. yerlerde sıklıkla görülen atık şişelerden kaynaklanan kirliliğin önüne geçilecek,
- * Çevreyi korumak, hammadde israfını önlemek, karbon emisyonlarını azaltmak, üretimde ve lojistikte enerji verimliliğini arttırmak gibi katkıları ile Birleşmiş

Milletlerin belirlediği 17 adet Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının 6 tanesine doğrudan katkı sağlanmış olacak ve Türkiye'nin küresel sürdürülebilir kalkınma eylemine katılımı desteklenecektir.

TASLAK ZORUNLU DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİ GENEL İLKELERİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR

Taslağın Geneli Üzerindeki Görüş ve Değerlendirme		Teklif
Taslak Bölüm/Fıkra/Bent	Görüş ve Değerlendirme	Teklif
1-		
2-		
3-		
..		

TASLAK ZORUNLU DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİNİN KAPSAMINA İLİŞKİN USUL VE ESASLAR

Taslağın Geneli Üzerindeki Görüş ve Değerlendirme		Teklif
Taslak Bölüm/Fıkra/Bent	Görüş ve Değerlendirme	Teklif
1-		
2-		
3-		
..		

TASLAK ZORUNLU DEPOZİTO YÖNETİM SİSTEMİ KAPSAMINDAKİ AMBALAJLARIN SAĞLAMASI GEREKEN KRİTERLERE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR

Taslağın Geneli Üzerindeki Görüş ve Değerlendirme		Teklif
Taslak Bölüm/Fıkra/Bent	Görüş ve Değerlendirme	Teklif
1-		
2-		
3-		
..		